

فصل 5

معدن

آمارگیری و انتشار مستمر آمار فعالیت‌های مربوط به معادن از سال 1333 توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد، این آمارها هر سال همزمان با انتشار «آمار فعالیت‌های صنعتی»، ضمیمه نشریه مزبور به چاپ می‌رسید، ولی از سال 1339 آمارهای مزبور در نشریه ای مستقل تحت عنوان «آمار فعالیت‌های معدنی ایران» منتشر گردید. اولین سرشماری از معادن کشور، در آذرماه سال 1342 توسط وزارت اقتصاد وقت انجام گرفت. از سال 1342 تا سال 1353، دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معادن مناطق مختلف کشور، هر سال آماری از فعالیت‌های معادن جمع‌آوری و منتشر می‌کرد. در سال 1353، دومین سرشماری از معادن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن وقت انجام گرفت. از سال 1353 تا سال 1357، مرکز آمار ایران به طور سالانه بخشی از معادن را تحت عنوان معادن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال

5- معدن

1357 تا سال 1363 ، به دلیل عدم اجرای طرحهای آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع ، این بخش از فعالیتهای اقتصادی دچار خلاء آماری شد . در سالهای 1364 و 1365 ، مرکز آمار ایران به آمارگیری از معادن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال 1366 ، سومین سرشماری از معادن کشور را به مرحله اجرا درآورد . از سال 1367 تا 1379 به استثنای سال 1370 ، آمارگیری از معادن کشور به طور سالانه انجام پذیرفت .

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج آمارگیریها و سرشماریهای فوق و آمارهای گزارش شده توسط وزارت تعاون حاصل شده است . که شامل مشخصات و عملکرد اقتصادی معادن و مشخصات عمومی شرکتها تعاونی معدنی می باشد .

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است :

معدن : مجموعه کانسار(ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره برداری و کانه آرای از کانسار ایجاد شده است. کانه آرای نیز به کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه ها از یکدیگر صورت می گیرد اطلاق می شود .

معدن در حال بهره برداری : معدنی است که دارای مجوز بهره برداری از وزارت معادن و فلزات (برای معادن غیر از شن و ماسه) یا از شهرداریها و فرمانداریها (برای معادن شن و ماسه) می باشد و در سال آمارگیری ، حداقل مدت 30 روز به صورت پیوسته یا نا پیوسته مجموعه ای از عملیات استخراج (درپاره ای از موارد همراه با کانه آرای) برای به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام می شود .

مدیریت خصوصی : مدیریتی است که توسط افراد یا موسسات خصوصی اعمال می شود .

مدیریت عمومی : مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها ، سازمانهای دولتی ، نهادهای انقلاب اسلامی ، بانکها و شهرداریها اعمال میشود .

5- معدن

شاغلان: کلیه افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند. شاغلان از نظر وظیفه ای که بر عهده دارند به شاغلان خط تولید (ماهر و غیرماهر) و سایر شاغلان تفکیک می شوند.

شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنیسینهای فنی، استادکاران سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان.

شاغلان غیر ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب تجربه ندارد، مانند کارگران ساده، باربران، بارگیران.

سایر شاغلان: کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کار اداری، مالی و خدماتی اشتغال دارند و عموماً کارمند نامیده می شوند.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: عبارت است از مزد و حقوق و سایر پرداختها (پول، کالا و 000) به مزد و حقوق بگیران.

- منظور از مزد و حقوق، مجموع پرداختهای کارگاه به صورت پول و یا کالا تحت عنوان مزد و حقوق به مزد و حقوق بگیران است.

- سایر پرداختها (پول، کالا و 000) شامل پاداش، اضافه کار، هزینه خوراک و پوشاک، هزینه ایاب و ذهاب، حق اولاد، حق عائله مندی، حق مأموریت، بدي آب و هوا، سهم کارفرما از بیمه های اجتماعی، خواربار، بلیط اتوبوس و 000 به مزد و حقوق بگیران است.

تولید مواد معدنی: مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیتها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می شود عرضه می گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیتها یا معادن مواد

5- معدن

استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کا نه ها و یا افزایش عیار ماده خام به بازار عرضه می شود. ضمناً دریک رشته فعالیت ممکن است چند ماده معدنی به دست آید مثلاً در رشته فعالیت "استخراج سنگ مس" سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن حاصل می شود که مجموع آنها تولید رشته فعالیت مزبور محسوب می شود.

ارزش تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و سایر تولیدات معدن به قیمت تولید کننده، یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

سرمایه گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه ای)

: عبارت است از تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه ای (ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری وسایل نقلیه، ساختمان و زمین، راه اختصاصی، توسعه و اکتشاف وسایل) شامل ارزش خرید، تحصیل یا ساخت اموال سرمایه ای جدید و هزینه تعمیرات اساسی اموال سرمایه ای موجود در معدن، منهای ارزش فروش یا انتقال اموال سرمایه ای.

ارزش افزوده: عبارت است از ارزش دریافتهای (ستانده ها) منهای ارزش پرداختیها (داده ها).

ارزش دریافتهای (ستانده ها): عبارت است از ارزش تولیدات مواد معدنی، سایر تولیدات، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه ای توسط شاغلان و سایر دریافتهای معادن که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین آلات آزمایشگاه و... می باشد.

ارزش پرداختیها (داده ها): عبارت است از ارزش مواد و ابزار و وسایل کار کم دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختیها که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی، ماشین آلات، آزمایشگاه و... می باشد.

5- معدن

شرکت تعاونی : رجوع کنید به فصل 4 - کشاورزی ،
جنگلداری و شیلات .
شرکت تعاونی معدنی : شرکت تعاونی است که در
زمینه استخراج ، بهره برداری و فروش مواد استخراج
شده از معادن فعالیت دارد .

1-5- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

سال و فعالیت	تعداد معادن			تعداد شاغلان	جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (هزار ریال)
	مدیریت عمومی	مدیریت خصوصی	جمع		
.....1370	8	57	65	297	346047
.....1375	5	48	53	239	886971
.....1378	8	42	50	230	1569983
.....1379	7	41	48	237	1754796
.....1380	5	59	64	374	3697748
.....1381	2	42	44	348	4233887
1382	9	43	52	327	5297950

5- معدن					
34800	2	0	1	1	 استخراج سنگهاي فلزي غير آهي.....
34800	2	0	1	1	 بوکسیت.....
5253150	322	41	8	50	 استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
3850200	182	14	6	21	 شن و ماسه.....
644360	29	2	0	2	 سنگ تزئینی.....
441650	61	15	0	15	 سنگ لاشه.....
167940	18	2	2	4	 سنگ آهک.....
149000	32	8	0	8	 سنگ گچ.....
0	0	0	0	0	 استخراج مواد معدني شیمیایی و.....
0	0	0	0	0	 سولفات استرونسیم.....
10000	3	1	0	1	 سنگ نمک.....
0	0	0	0	0	 سایر فعالیتها

مأخذ - مرکز آمار ایران .

2-5- تعداد معادن درحال بهره برداري برحسب فعالیت

5- معدن

سال و شهرستان	جمع	استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی ...	بوکسیت	استخراج چسب سنگ، شن و ماسه ...	شن و ماسه	سنگ تزئینی
1370	65	000	000	000	000	000
.....						
.....						
1375	53	1	1	50	19	1
.....						
.....						
1378	50	1	1	48	15	1
.....						
1379	48	1	1	46	22	0
.....						
1380	64	1	1	62	20	3
.....						
1381	44	1	1	42	11	3
.....						
1382	52	1	1	50	21	2
.....						
بویراحمد	000	000	000	000	000	000
.....						
کهگیلویه	000	000	000	000	000	000
.....						
گچساران	000	000	000	000	000	000
.....						
دنا	000	000	000	000	000	000
.....						

سال	سنگ لاشه	سنگ آهک	سنگ گچ	استخراج مواد معدنی شیمیایی و ...	سولفات استروسیم	استخراج نمک
-----	----------	---------	--------	----------------------------------	-----------------	-------------

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد

5- معدن						
000	000	000	000	000	000	1370.....
						
						
2	0	0	20	0	10	1375.....
						
						
1	0	1	22	1	9	1378
						
1	0	1	18	1	5	1379
						
1	0	1	24	2	13	1380
						
1	0	0	12	2	14	1381
						
1	0	0	8	4	15	1382
						
000	000	000	000	000	000	بویراحمد
						
000	000	000	000	000	000	کهگیلویه
						
000	000	000	000	000	000	گچساران
						
000	000	000	000	000	000	دنا
						
						.

مأخذ - مرکز آمار ایران .

3-5- تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت (نفر)

سایر کارکنان (اداری ، مالی ، خدماتی)	کارکنان خط تولید		جمع	سال و فعالیت
	ساده	ماهر		
49	194	59	302	1370.....
				
				

5- معدن				
70	101	68	239	1375
				
				
56	89	85	230	1378
75	84	78	237	1379
83	171	120	374	1380
71	120	157	348	1381
89	86	152	327	1382
1	1	0	2	 استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی.....
1	1	0	2	 بوکسیت..
87	84	151	322	 استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
48	33	101	182	 شن و ماسه.....
7	9	13	29	 سنگ تزئینی.....
17	22	22	61	 سنگ لاشه.....
5	6	7	18	 سنگ آهک.....
10	14	8	32	 سنگ گچ.....
0	0	0	0	 استخراج مواد معدنی شیمیایی.....
0	0	0	0	 سولفات استرونیسم.....
1	1	1	3	 استخراج نمک.....

5- معدن				
0	0	0	0	سایر
				فعاليتها
				

مآخذ - مرکز آمار ایران .

4-5- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

ارزش (هزار ریال)		مقدار		فعالیت
1382	1381	1382	1381	
2133114	1529802	987385	893900	جمع
5	3			
150000	22000	1000	200	استخراج سنگهاي فلزي غير آهني.....
150000	22000	1000	200	بوکسیت (مترمکعب)
				
2111364	1519602	986385	891700	استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
5	3			
1471014	1138275	766935	721250	شن و ماسه (مترمکعب)
5	7			
2365000	2140000	21500	82000	سنگ تزئینی (تن)
				
2095000	807116	64950	44400	سنگ لاشه (تن)
1296000	485000	81000	15500	سنگ آهک (تن)
647500	381150	50500	28550	سنگ گچ (تن)
				

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد

5- معدن				
0	0	0	0	استخراج مواد معدني شيميايي
				و.....
0	0	0	0	سولفات
				استرونسيم.....
				
67500	80000	1500	2000	استخراج
				نمك (تن).....
0	0	0	0	سایر
				فعاليتها
				

مآخذ - مرکز آمار ایران .

5-5- ارزش افزوده و ارزش پرداختیها و دریافتیهای معادن
در حال بهره برداری بر حسب فعالیت : (سال 1382)
(هزار ریال)

دریافتیها (ستانده ها)	پرداختیها (داده ها)	ارزش افزوده	فعالیت
22654807	6231437	16423370	جمع
			
150000	22252	127748	استخراج سنگهاي فلزي غير
			آهني.....
150000	22252	127748	بوکسیت (مترمکعب)
			
22437307	6202391	16234916	استخراج سنگ ، شن و
			ماسه.....

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد

15955457	5009682	5- معدن 10945775	شن و ماسه (مترمکعب)
2416350	526710	1889640	سنگ تزئینی (تن)
2095000	445256	1649744	سنگ لاشه (تن)
1323000	188568	1134432	سنگ آهک (تن)
647500	32175	615325	سنگ گچ (تن)
0	0	0	استخراج مواد معدنی شیمیایی و.....
0	0	0	سولفات استرونسیم
67500	6794	60706	استخراج نمک (تن)
0	0	0	سایر فعالیتها

مآخذ - مرکز آمار ایران .

5- معدن

(هزار ریال)

فعالیت	جمع	ماشین آلات ، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه
جمع	3426332	2634180	770152
..... استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی	80000	0	80000
بوکسیت (مترمکعب)	80000	0	80000
..... استخراج سنگ ، شن و ماسه.....	3270732	2634180	620552
شن و ماسه (مترمکعب)	1361232	981180	380052
..... سنگ تزنیتی (تن).....	1671000	1651000	20000
..... سنگ لاشه (تن).....	214100	0	199100
..... سنگ آهک (تن).....	2600	2000	600
..... سنگ گچ (تن)..... استخراج مواد معدنی	21800	0	20800
شیمیایی و..... سولفات	0	0	0
استرونسیم.....	0	0	0
..... استخراج نمک (تن).....	75600	0	69600

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد

0	0	5- معدن	سایر فعالیتها
---	---	---------	---------------------------



6-5- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای : (سال 1382) (دنباله)

(هزار ریال)

فعالیت	ساختمان و زمین	راه اختصاص ی	توسعه و اکتشاف	سایر
جمع	0	22000	0	0
..... استخراج سنگهای فلزی	0	0	0	0
غیر آهنی... بوکسیت (مترمکعب)	0	0	0	0
..... استخراج سنگ ، شن و	0	16000	0	0
ماسه شن و	0	0	0	0
ماسه (مترمکعب) سنگ	0	0	0	0
تزیینی (تن)				

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد

5- معدن				
0	0	15000	0	سنگ
				لاشه (تن)
0	0	0	0	سنگ
				آهك (تن)
				...
0	0	1000	0	سنگ
				گچ (تن)
0	0	0	0	استخراج مواد معدني
				شيميايي و.....
0	0	0	0	سولفات
				استرونسيم
0	0	6000	0	استخراج
				نمك (تن)
0	0	0	0	سایر
				فعاليتها
				

مآخذ - مركز آمار ايران .

7-5- مشخصات عمومي شرکتهای تعاوني معدني فعال در پایان سال

سال و شهرستان	تعداد	عضو	شاغلان	سرمایه (هزار ریال)
.....1370	9	67	61	52820
.....				

5- معدن				
418970	139	150	18	 1375
868370	193	204	25	 1380
1055870	193	199	25	 1381
1015370	207	214	27	 1382
1025870	215	221	28	 1383
1080870	218	223	28	 1384
82870	56	60	8	 بویراحمد
551400	78	78	9	 کهگیلویه
129100	48	49	7	 گچساران
317500	36	36	4	 دنا
0	0	0	0	 بهمئی
مآخذ - اداره کل تعاون استان . (ر.پ) .				

